

REPUBLIKA HRVATSKA
Ministarstvo gospodarstva
i održivog razvoja

OPERATIVNI
PROGRAM
Konkurentnost
i kohezija

2014. - 2020.

PRIRUČNIK ZA KORISNIKE
EU PROJEKATA S PRIJEDLOGOM
UKLJUČIVANJA MJERILA ZELENE
JAVNE NABAVE U DOKUMENTACIJU
O NABAVI ROBA, RADOVA I USLUGA
S PRIMJERIMA DOBRE PRAKSE

Sadržaj:

1.	Uvod.....	3
2.	Zašto kupovati zeleno?	3
3.	Mjerila EU-a za zelenu javnu nabavu.....	4
4.	Europski zeleni plan.....	5
5.	Kako nastaju zelena mjerila za ZeJN	6
6.	Podjela kriterija u ZeJN	6
7.	Primjena i okolišni znakovi u ZeJN-u	11
8.	Postupak ZeJN	12
9.	Primjeri predmeta nabave od posebnog značaja za ozelenjivanje i mjerila	12
10.	Primjeri dobre prakse u RH.....	14

Obavijest!

Ovaj je priručnik okvirni dokument Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja Republike Hrvatske i ni na koji ga se način ne može smatrati obvezujućim za tu instituciju. Sadržaj priručnika podložan je razvoju prava RH i EU-a kao i izmjenama i dopunama ZJN 2016 te reviziji Direktiva o javnoj nabavi i sudskoj praksi sudova u Republici Hrvatskoj te Suda Europske unije. Prijedlozi izneseni u njemu predstavljaju preporuke, a ne obveze. On predstavlja trenutačno stanje u siječnju 2021.

Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja, kao ministarstvo nadležno za zaštitu okoliša, težište svog rada ima u promicanju održivog razvoja te integriranja politike i mjera zaštite okoliša i prilagodbe klimatskim promjenama u sve sektorske politike. Promiče politiku održive potrošnje i proizvodnje u svrhu smanjenja potrošnje resursa, emisije stakleničkih plinova i onečišćujućih tvari, kao i smanjenja nastanka otpada. Nacionalni je koordinator za eko-oznake EU Ecolabel, EMAS i za „Zelenu“ javnu nabavu.

1. Uvod

Uvod (općenito) i pravni okvir

Pod pojmom „Zelena“ javna nabava (u daljnjem tekstu: ZeJN) razumijevamo „postupak pri kojem javni naručitelji nastoje naručivati robu, usluge i radove kakvi tijekom životnog ciklusa imaju manji učinak na okoliš od robe, usluga i radova s jednakom osnovnom funkcijom kakvu bi inače naručili“.

Pravni okvir za javnu nabavu u Republici Hrvatskoj u potpunosti je usklađen s mjerodavnim direktivama na razini Europske unije i čine ga, prvenstveno, Zakon o javnoj nabavi (NN 120/16, dalje: ZJN 2016) koji sadrži okvir za provođenje zelene, inovativne i društveno odgovorne javne nabave na način da daje naručiteljima u RH mogućnost zahtijevanja potvrda (certifikata) o sukladnosti robe, radova ili usluga gospodarskog subjekta s normama za upravljanje okolišem (npr. EMAS, ISO 14000), i sl.; uvrštavanje tzv. ekoloških mjerila u tehničke specifikacije dokumentacije za nadmetanje za proizvode i usluge te odabir ekonomski najpovoljnije ponude u kojoj se ocjenjuje i ekološke osobine proizvoda i usluga. Također, ovo područje uređuje i niz drugih propisa, primjerice Direktiva 2014/24/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 26. veljače 2014. o javnoj nabavi i o stavljanju izvan snage Direktive 2004/18/EZ (tekst važan za EGP) (SL L 094, 28. ožujka 2014), zatim Nacionalni akcijski planovi koje Vlada Republike Hrvatske periodički donosi, itd.

Pitanja zaštite okoliša primjenjuje se tijekom pripreme postupka javne nabave, u okviru samog postupka javne nabave kao i pri izvršenju ugovora. Pravilima o isključenju i odabiru nastoji se postići minimalna razina usklađenosti ugovaratelja i podugovaratelja s propisima o zaštiti okoliša. Tehnikama poput troškova životnog vijeka, navođenja održivih proizvodnih postupaka i uporabe kriterija za dodjelu ugovora povezanih s okolišem može se pomoći javnim naručiteljima da utvrde ponude koje su povoljnije za okoliš. Mjerila EU za zelenu javnu nabavu nisu obvezna već su razvijena kao dio dobrovoljnog pristupa zelenoj javnoj nabavi. Svrha mjerila su identificirati glavne utjecaje na okoliš određenog proizvoda i usluga te predložiti jasna i ambiciozna mjerila za rješavanje tih problema u postupku nabave.

2. Zašto kupovati zeleno?

Ako državna tijela na temelju svoje kupovne moći odaberu robu, usluge i radove s manjim utjecajem na okoliš, mogu znatno pridonijeti lokalnim, regionalnim, nacionalnim i međunarodnim ciljevima održivosti, ali i postići značajne financijske uštede, pogotovo ako se uzmu u obzir troškovi tijekom cijelog životnog vijeka ugovora, a ne samo nabavna cijena. Najčešća zabluda vezana uz zelenu javnu

nabavu je kako su „zeleni“ proizvodi skuplji. Međutim, ovisno o tome kako se troškovi razmatraju, to ne mora biti točno. Zeleni proizvodi mogu imati nižu cijenu nabave jer imaju smanjene utjecaje na okoliš: manja potrošnja energije i sirovina i/ili smanjeno nastajanje otpada i vezano uz to smanjene troškove proizvodnje. Inovativnost se odnosi na sektore u kojima javni kupci čine velik dio tržišta, npr. graditeljstvo, zdravstvene usluge ili promet.

3. Mjerila EU-a za zelenu javnu nabavu

Kao što je uvodno spomenuto, od 2010. godine Europska komisija (EK) promovira iskustva dobre prakse u „zelenoj“ javnoj nabavi (GPP- Green Public Procurement, https://ec.europa.eu/environment/gpp/case_group_en.htm) kako bi potakla javne vlasti u Europi na „ozelenjavaje“ javnih nadmetanja ili postupaka javnih nabava. To uključuje, između ostalog, upotrebu troškova životnog vijeka određenih skupina proizvoda, usluga i radova (LCC) i njihova utjecaja na okoliš, principe kružnog gospodarstva i pristupe koji potiču održive inovacije, itd.

Mjerila „zelene“ javne nabave razvijena su za određene skupine proizvoda i usluga te se ista redovito ažuriraju i revidiraju. Za svaku skupinu proizvoda postoje određena mjerila koja imaju za cilj smanjiti potrošnju energije, onečišćenje okoliša, emisije stakleničkih plinova, itd. Stoga se uvode različiti instrumenti koji utječu na sustave proizvodnje i obrasce potrošnje. U pravilu se radi o dobrovoljnim instrumentima, poput eko-oznaka što ih se dodjeljuje proizvodima i organizacijama, a tu pripada i ZeJN, čiji je cilj kroz preporuke i direktive EU-a osigurati održivo i društveno odgovorno ponašanje javnih tijela. Mjerila su osmišljena tako da ih se može unijeti izravno u dokumentaciju o nabavi i sadrže informacije o metodama provjere, a većina ih je dostupna na svim službenim jezicima EU-a. Razvijena su u prvome redu za skupine proizvoda i usluga koje se često nabavljaju u postupcima javne nabave te samim time znatno utječu na okoliš. Trenutno postoji 21 skupina proizvoda i usluga za „zelenu javnu nabavu“ s ciljem da ih države članice koriste po želji te da se njihov popis i detalji tih mjerila nalazi na mrežnoj stranici EK za ZeJN i s poveznice:

https://ec.europa.eu/environment/gpp/eu_gpp_criteria_en.htm

<http://www.zelenanabava.hr/>

1. Usluge čišćenja zatvorenih prostora
2. Računala i monitori
3. Papir za ispis i kopiranje
4. Podatkovni centri, poslužiteljske sobe i usluge u „oblaku“
5. Medicinska električna i elektronička oprema (medicinski EEO)
6. Električna energija
7. Hrana, ugostiteljske usluge i prodajni automati

8. Namještaj
9. Oprema za fotokopiranje, potrošni materijal i usluge ispisa
10. Projektiranje i izgradnja poslovnih zgrada i upravljanje njima
11. Boje, lakovi i oznake na kolniku
12. Vrtlarski proizvodi i usluge (održavanje javnih prostora)
13. Projektiranje, izgradnja i održavanje cesta
14. Cestovna rasvjeta i prometna signalizacija
15. Cestovni promet
16. Slavine i tuševi
17. Tekstilni proizvodi i usluge
18. Zahodi i pisoari s ispiranjem
19. Infrastruktura otpadnih voda
20. Grijači u vodnim sustavima
21. Zidne obloge

Zelena javna nabava može se primijeniti na ugovore iznad i ispod praga za primjenu direktiva o javnoj nabavi. Direktivama o javnoj nabavi iz 2014. (i ZJN-om 2016) omogućuje se javnim tijelima da uzmu u obzir pitanja zaštite okoliša te se to primjenjuje prije postupka javne nabave, u okviru samog postupka, kao i tijekom izvršenja ugovora. Pravilima o isključenju i odabiru nastoji se osigurati minimalna razina usklađenosti ugovaratelja i podugovaratelja s propisima o zaštiti okoliša.

4. Europski zeleni plan

Europski zeleni plan je strateški dokument Europske komisije kojeg je usvojila u prosincu 2019. godine. Radi se o jednoj od prioritetnih politika koje će u razdoblju 2019.-2024. godine predstavljati okosnicu rada Komisije, s krajnjim ciljem postizanja održivosti europskog gospodarstva pretvaranjem klimatskih i ekoloških izazova u prilike u gotovo svim područjima, uz istodobno poduzimanje mjera za ostvarenje pravedne i uključive tranzicije za sve građane Europske unije.

Akcijski plan koji je sastavni dio Europskog zelenog plana sadrži ključna djelovanja i okvirni raspored aktivnosti usmjerenih na provedbu strateških ciljeva Europskog zelenog plana, a koncentrira se na sljedeća područja:

- unapređenje učinkovitog iskorištavanja resursa prelaskom na čisto kružno gospodarstvo te na zaustavljanje klimatskih promjena, i
- obnovu biološke raznolikosti i smanjenje onečišćenja.

Budući rast EU bi prema ovoj strategiji trebao osigurati preobrazbu Unije u klimatski neutralno, pravedno i prosperitetno društvo koje će se temeljiti na konkurentnom resursno učinkovitom gospodarstvu tj. industrijskoj politici koja će imati za cilj savladavanje dvostrukih izazova, koje predstavljaju zelena i digitalna

transformacija. U Europskom zelenom planu naglašen je cilj postizanja klimatske neutralnosti već 2050. godine. Ostvarivanje tog cilja zahtijeva promjene koje bi trebale rezultirati transformacijom ne samo europskog gospodarstva, već i društva u cjelini. Stoga su potrebne aktivnosti u svim gospodarskim sektorima kako bi se postigao željeni sinergijski učinak.

Sukladno navedenom, a prema rokovima iz Okvirnog plana, početkom ožujka 2020. godine usvojen je dokument Nova industrijska strategija za globalno konkurentnu, zelenu i digitalnu Europu, koji sadrži glavne ciljeve i načela nove EU industrijske politike usmjerene na ostvarivanje ciljeva iz Zelenog plana. Njezin glavni cilj je poticanje razvoja vodećih tržišta za klimatski neutralne i kružne proizvode u EU, ali i izvan EU. Brži prelazak na održivu i pametnu mobilnost, s obzirom na to da promet proizvodi četvrtinu emisije stakleničkih plinova u EU te je njegov udio u stalnom porastu, zahtijeva smanjenje emisija u prometu od 90%. Cestovni, željeznički, zračni i vodni promet stoga će morati pridonijeti smanjenju. Radi zaštite europskih građana i ekosustava EU je u Zelenom planu najavila da će bolje pratiti, prijavljivati, sprječavati i uklanjati onečišćenja zraka, vode, tla i potrošačkih proizvoda. Slijedom toga, od EU institucija i država članica očekuje se sustavno razmatranje postojećih politika i propisa. Navedeno ukazuje kako će u narednom razdoblju postojati sve veća potreba, ali i pritisak za korištenjem mjerila ZeJN u postupcima javne nabave.

5. Kako nastaju zelena mjerila za ZeJN

Preduvjet za izradu zelenih mjerila tzv. tehnička izvješća dostupna za svaku skupinu proizvoda u kojima se navodi: područje; tehničke značajke; ključne utjecaje na okoliš tijekom proizvodnje; faze uporabe i kraja životnog ciklusa proizvoda; postojeće tehnologije; povezano zakonodavstvo; dostupnost na tržištu i razmatranja troškova, itd. Na osnovi tih tehničkih izvješća za svaku skupinu proizvoda i usluga izrađuju se mjerila EU-a za zelenu javnu nabavu, koja su primjenjiva za svakog naručitelja i obuhvaćaju dvije „razine“ za svaki zadani sektor.

6. Podjela kriterija u ZeJN

Postoje dva tipa mjerila:

- Glavna mjerila osmišljena su kako bi se omogućila jednostavna primjena ZeJN, usmjerenost na ključna područja utjecaja proizvoda ili usluge na okoliš i njihov je cilj održati administrativne troškove trgovačkih društava na najnižoj mogućoj razini; obuhvaćaju osnovne okolišne faktore te se njihova primjena odražava

pozitivnim utjecajem na okoliš; primjenjiva su za sve naručitelje u državama članicama EU, a izrađena na način da ne uzrokuju povećanje troškova nabave.

- Sveobuhvatna mjerila uzimaju u obzir više aspekata ili više razine utjecaja na okoliš i upotrebljavaju ih javna tijela koja žele dodatno podržati ciljeve zaštite okoliša i inovacije; namijenjena su naručiteljima koji nastoje nabaviti ekološki najbolje i najnaprednije proizvode koji su trenutno dostupni na tržištu, a njihova primjena zahtijeva nešto veće troškove i širi opseg administracije.

Sva mjerila EU-a za zelenu javnu nabavu, zajedno s tehničkim izvješćima u kojima su određeni glavni elementi koji su uzeti u obzir pri odabiru mjerila, mogu se preuzeti na web mjestu o zelenoj javnoj nabavi (<http://ec.europa.eu/environment/gpp>)

Mjerila ZeJN-a slijede postupak nabave. Obuhvaćaju 1) definiciju predmeta te minimalne tehničke ili funkcionalne specifikacije (technical specifications – TS), 2) kriterije za odabir gospodarskog subjekta (uvjeti sposobnosti) (selection criteria – SC), 3) kriterije za odabir ponude (award criteria – AC) te 4) klauzule za ispunjenje ugovora, odnosno elemente ugovora (contract performance clauses – CPC).

Kriteriji za odabir gospodarskog subjekta u ZeJN postupcima odnose se na tehničku i stručnu sposobnosti: ljudski potencijali i tehnička sredstva; iskustvo i preporuke; obrazovne i stručne kvalifikacije osoblja (ako se ne ocjenjuju kao kriterij za dodjelu); sustavi i mehanizme za upravljanje okolišem (npr. EMAS, ISO 14001 ili jednakovrijedan); sustavi za upravljanje opskrbnim lancem ili praćenjem tog lanca; uzorci proizvoda; potvrde o ocjeni sukladnosti, itd.

Kriteriji za odabir ponude u ZeJN postupcima mogu poslužiti za nagrađivanje okolišne učinkovitosti koja je bolja od minimalno zahtijevane i određene u tehničkim specifikacijama (i uvjetima tehničke i stručne sposobnosti) pa se tome može dodijeliti više bodova. Ne postoje maksimalne vrijednosti pondera za kriterije koji se odnose na okoliš. Također, naručitelji se prilikom pregleda i ocjene ponuda trebaju držati kriterija propisanih DON-om. Svaki javni naručitelj mora sam odlučiti koje će kriterije za odabir ponude primijeniti i koji će ponder pridati svakom od njih. Ali kriteriji odabira ponude moraju biti povezani s predmetom nabave, moraju osigurati objektivan temelj za razlikovanje ponuda i biti prikladno precizni. Zatim, naručitelj treba predvidjeti kojim će dokazima ponuditelji dokazati da njihov predmet nabave udovoljava kriteriju za odabir ponude. Kriteriji za odabir ponude koji sadrže okolišne značajke ne bi se trebali oblikovati na način kojim se umjetno zatvara tržište, tj. uvijek bi trebalo biti moguće da različiti subjekti dobiju bodove u skladu s propisanim kriterijima za odabir ponude, s tim da ti kriteriji moraju biti poznati unaprijed.

Prema europskom zakonodavstvu, na svakoj državi članici EU je da odredi u kojem će razmjeru uključiti mjerila ZeJN u postupke javne nabave. Stoga su države članice pozvane izraditi nacionalne akcijske planove (dalje: NAP) za ZeJN kako bi se stvorio okvir za integriranje mjerila ZeJN u postupke javne nabave. Svrha je NAP-a za ZeJN da se kroz sustav javne nabave u Republici Hrvatskoj potakne nabava proizvoda i usluga koji imaju manji okolišni otisak u odnosu na istovrsne proizvode i usluge, odnosno definiranje aktivnosti koje će dovesti do toga. Na ovaj način tijela javne uprave mogu doprinijeti smanjenju svog okolišnog otiska koji uzrokuju kroz svoje poslovanje.

Više o navedenom može se naći u Nacionalnom akcijskom planu za zelenu javnu nabavu za razdoblje od 2015. do 2017. godine s pogledom do 2020. godine.

https://www.scpu.hr/site_media/media/cms_page_media/45/nacionalni_akcijski_plan_za_zelenu_javnu_nabavu.pdf

Općenito (uputa javnim naručiteljima)

Prije nego li započne postupak ZeJN, javni naručitelj bi trebao procijeniti stvarne potrebe, ispitati tržište, napraviti analizu i isplanirati (barem okvirno) što želi postići primjenom ZeJN-a, koje ciljeve zaštite okoliša želi ostvariti prilikom postupka javne nabave, kolike uštede, vidjeti koji od postupaka javne nabave bi mu najviše odgovarao, osigurati najbolji omjer kvalitete i cijene, itd. Nakon što započne postupak ZeJN, naručitelj mora voditi računa o poštovanju osnovnih načela javne nabave i poštovati pozitivne propise te pregledavati i ocjenjivati ponude sukladno DON.

Naručitelj koji postupa pažnjom dobrog gospodarstvenika treba prilikom pisanja DON postići ravnotežu između ekoloških zahtjeva, troška, utjecaja na tržište i tržišne dostupnosti alternativnih rješenja koja su povoljnija za okoliš, lakoće provjere učinaka ekoloških zahtjeva, na način da se omogući praćenje rezultata koje je (ne)udovoljavanje tim zahtjevima proizvelo, sve sukladno željama i potrebama svakog od naručitelja. Stoga naručitelji mogu uključiti sve ili samo neka mjerila ZeJN u svoje DON-ove bilo kojeg predmeta nabave.

Također, naručitelji moraju voditi računa da precizno i jasno opišu predmet nabave; da sukladno tome odrede kriterije za odabir gospodarskog subjekta, posebice uvjete tehničke i stručne sposobnosti; da imaju na umu kako ti uvjeti moraju biti razmjerni predmetu nabave i povezani s predmetom nabave, kao i da postoji poveznica između traženih zahtjeva u uvjetima tehničke i stručne sposobnosti (stručne kvalifikacije, iskustvo, certifikati) sa opisom predmeta nabave u DON i opisom predmeta nabave u tehničkim specifikacijama. Tehničke specifikacije trebaju se odnositi na značajke radova, nabave ili usluge koji se naručuju, a ne na opće sposobnosti ili kvalitete gospodarskog subjekta.

ZJN 2016 – Primjenjive i relevantne odredbe

Zakon o javnoj nabavi (ZJN 2016) je glavni i stožerni propis koji uređuje postupak javne nabave u Republici Hrvatskoj. U potpunosti je usklađen s Direktivom 2014/24/EU Europskog parlamenta i vijeća od 26. veljače 2014. o javnoj nabavi i o stavljanju izvan snage Direktive 2004/18/EZ. ZJN 2016 sadrži odredbe relevantne za promicanje i provedbu „zelene“ javne nabave i zaštitu okoliša.

Članak 200. stavak 1. navodi da dokumentacija o nabavi mora biti jasna, precizna, razumljiva i nedvojbeno te izrađena na način da omogući podnošenje usporedivih ponuda; (2) Dokumentacija o nabavi mora omogućiti izračun cijena bez preuzimanja neuobičajenih rizika i poduzimanja opsežnih predradnji ponuditelja.

Članak 203. propisuje da javni naručitelj određuje predmet nabave na način da predstavlja tehničku, tehnološku, oblikovnu, funkcionalnu ili drugu objektivno odredivu cjelinu. Članak 205. stavak 1. određuje da se predmet nabave mora opisati na jasan, nedvojben, potpun i neutralan način koji osigurava usporedivost ponuda u pogledu uvjeta i zahtjeva koje je javni naručitelj postavio; (2) istog članka navodi da opis predmeta nabave ne smije pogodovati određenom gospodarskom subjektu; (3) propisuje da opis predmeta nabave sadržava tehničke specifikacije te se, ako je potrebno, nadopunjava nacrtima, projektnom dokumentacijom, crtežima, modelima, uzorcima i slično.

Članak 206. i članak 207.: utvrđuju se tražene karakteristike radova, robe ili usluga koje se nabavljaju; moraju svim gospodarskim subjektima omogućiti jednak pristup postupku javne nabave; ne smiju imati učinak stvaranja neopravdanih prepreka za otvaranje javne nabave tržišnom natjecanju.

Članak 209. stavak 1. ZJN 2016 propisuje da se uz poštovanje obveznih nacionalnih tehničkih pravila, pod uvjetom da su u skladu s pravom Europske unije, tehničke specifikacije formuliraju u obliku izvedbenih ili funkcionalnih zahtjeva, koji mogu uključivati karakteristike koje se odnose na zaštitu okoliša, pod uvjetom da su parametri dovoljno precizni kako bi ponuditelji mogli odrediti predmet nabave, a javni naručitelji dodijeliti ugovor.

Tehničke specifikacije – članak 210. ZJN 2016: ne smiju upućivati na određenu marku ili izvor, ili određeni proces s obilježjima proizvoda ili usluga koje pruža određeni gospodarski subjekt, ili na zaštitne znakove, patente, tipove ili određeno podrijetlo ili proizvodnju ako bi to imalo učinak pogodovanja ili isključenja određenih gospodarskih subjekata ili određenih proizvoda, osim ako je to opravdano predmetom nabave; upućivanje je iznimno dopušteno ako se predmet nabave ne može dovoljno precizno i razumljivo opisati sukladno članku 209. ZJN, pri čemu takva uputa mora biti popraćena izrazom »ili jednakovrijedno«. U

navedenom slučaju, javni naručitelj je obvezan u DON navesti kriterije mjerodavne za ocjenu jednakovrijednosti predmeta nabave.

Zatim, članak 212. stavak 1. ZJN 2016 propisuje da ako javni naručitelj namjerava nabaviti radove, robu ili usluge s određenim okolišnim, društvenim ili drugim karakteristikama, može u tehničkim specifikacijama, kriterijima za odabir ponude ili uvjetima za izvršenje ugovora zahtijevati određene oznake kao dokazno sredstvo da radovi, roba ili usluge odgovaraju traženim karakteristikama, ako su ispunjeni određeni uvjeti.

Nadalje, članak 268. stavak 1. točka 9. ZJN 2016 propisuje da se tehnička i stručna sposobnost gospodarskog subjekta, u skladu s prirodom, količinom ili važnosti, i namjenom radova, robe ili usluga, može se dokazati s jednim ili više sljedećih dokaza: (...) podatak o mjerama za upravljanje okolišem koje će gospodarski subjekt biti u mogućnosti primijeniti tijekom izvršavanja ugovora.

Dalje, članak 271. stavak 1. navodi da ako javni naručitelj zahtijeva prilaganje potvrda neovisnih tijela kojima se potvrđuje sukladnost gospodarskog subjekta s određenim sustavima ili normama za upravljanje okolišem, obvezan je uputiti na Sustav upravljanja okolišem i neovisnog ocjenjivanja Europske unije (EMAS) ili na druge sustave upravljanja okolišem koji se priznaju u skladu s člankom 45. Uredbe (EZ) br. 1221/2009 ili na norme upravljanja okolišem koje se temelje na odgovarajućim europskim ili međunarodnim normama akreditiranih tijela. Stavak 2. istog članka određuje da javni naručitelj mora priznati jednakovrijedne potvrde tijela osnovanih u drugim državama članicama, dok stavak 3. navodi da javni naručitelj mora prihvatiti druge dokaze o jednakovrijednim mjerama upravljanja okolišem ako gospodarski subjekt evidentno nema pristup potvrdama iz stavaka 1. i 2. ovoga članka ili ih iz objektivnih razloga ne može pribaviti u odgovarajućem roku, pod uvjetom da dokaže da su te mjere jednakovrijedne traženim sustavima ili normama upravljanja okolišem.

Članak 284. stavak 1. ZJN 2016 propisuje da se ekonomski najpovoljnija ponuda utvrđuje na temelju cijene ili troška, primjenom pristupa isplativosti, kao što je trošak životnog vijeka, u skladu s pododjeljkom 2. ovoga odjeljka, te može uključivati najbolji omjer između cijene i kvalitete, koji se ocjenjuje na temelju kriterija, uključujući kvalitativne, okolišne ili društvene značajke, povezanih s predmetom nabave. Stavak 2. određuje da kriteriji iz stavka 1. ovoga članka mogu obuhvaćati na primjer: 1. kvalitetu, uključujući tehničku vrijednost, estetske i funkcionalne značajke, pristupačnost, rješenje za sve korisnike, društvene, okolišne i inovativne značajke te trgovanje i uvjete trgovanja.

Članci 287. i 288. ZJN 2016 sadrže odredbe koje se odnose na trošak životnog vijeka proizvoda.

Prioritetne skupine¹

Cilj NAP I. ZeJN – implementirati osnovna mjerila u postupke javne nabave, pogotovo prioritetne skupine: papir za ispis i kopiranje, motorna vozila, električna energija, usluge čišćenja, telekomunikacijske usluge i usluge mobilne telefonije zajedno s uređajima, uredska i informatička oprema. Za II. NAP prioritetna mjerila su: uredski namještaj, prehrambeni proizvodi, zgradarstvo, itd.

Prioritetne skupine proizvoda birane su na temelju analize prakse drugih članica EU te na temelju visoke zastupljenosti u ukupnoj nabavi robe i usluga u RH prema podacima iz EOJN temeljem sljedećih kriterija:

- značajan udio u ukupnoj javnoj nabavi u RH
- značajan utjecaj na okoliš
- značajan potencijal za smanjenje emisije CO₂ i za energetska učinkovitost
- EU mjerila za zelenu javnu nabavu već postoje
- pozitivan učinak može se izmjeriti po metodi LCC (Life Cycle-Cost – trošak životnog vijeka).

7. Primjena i okolišni znakovi u ZeJN-u

Primjena

Primjena zelene javne nabave zahtijeva planiranje i određivanje područja primjene unutar svakog pojedinog javnog / sektorskog naručitelja, određivanje prioriteta i ciljeva aktivnosti naručitelja, organiziranje odgovarajućeg osposobljavanja osoblja i praćenje rezultata, a navedeno bi trebalo podržati operativnim postupcima i sustavima e-nabave unutar organizacije. Politika ZeJN bi trebala biti usklađena s postojećim politikama i strategijama povezanim s javnom nabavom i održivim radom organizacije pa je potreban doprinos unutarnjih korisnika, dobavljača i uprave.

Okolišni znakovi

Postoje mnogi znakovi za okoliš kojima se pomaže kupcima da utvrde održive proizvode i usluge. Najvrjedniji znakovi iz perspektive ZeJN oni su koji se temelje na objektivnim i transparentnim kriterijima i koje dodjeljuje neovisna treća strana. Ti znakovi mogu imati posebnu ulogu u razvoju tehničkih specifikacija i kriterija za dodjelu i u provjeri usklađenosti. Specifični znakovi temelje se na jednom ili više kriterija za kategoriju „zadovoljava“, „ne zadovoljava“, u vezi s određenim pitanjem, npr. energetska učinkovitošću. Ako proizvod ispunjava te kriterije – može nositi znak. Primjeri te vrste znaka su znak EU-a za ekološke proizvode ili

¹ [ZELENA JAVNA NABAVA ZA PROVODITELJE POSTUPAKA JAVNE NABAVE – Ministarstvo zaštite okoliša i energetike](#)

znak Energy star za uredsku opremu. Sektorski znakovi uključuju sustave certificiranja šuma. Znakovima ocjene proizvoda se umjesto primjene kriterija „zadovoljava“, „ne zadovoljava“, ocjenjuje ekološka učinkovitost proizvoda ili usluga u predmetnom području. Primjeri uključuju znak energetske učinkovitosti EU-a kojim se označavaju proizvodi povezani s energijom prema njihovoj energetske učinkovitosti.

8. Postupak ZeJN

Na javnu nabavu primjenjuju se opća načela koja proizlaze iz Ugovora o EU i posebnih pravila propisanih u direktivama. Oba izvora prava relevantna su za ZeJN. Ključna je pripremna faza. Ako se žele ostvariti ciljevi zaštite okoliša, prije objavljivanja dokumentacije o nabavi nužno je provesti analizu i planiranje. Time se može pridonijeti osiguranju učinkovitih postupaka i postizanju najbolje vrijednosti za novac u cijelom životnom ciklusu. Za primjenu ZeJN mogu se upotrebljavati različiti postupci, ovisno o predmetu ugovora i informacijama prikupljenima tijekom faze prije javne nabave. Postupci poput natjecateljskog postupka uz pregovore i natjecateljskog dijaloga mogu biti primjereni kada naručitelj mora imati mogućnost prilagodbe rješenja svojim posebnim potrebama. Ušteda troškova ostvarena ZeJN-om ili smanjivanje prepreka za ulaganje mogu se npr. prikazati poput izračuna troška životnog vijeka, zajedničkog postupka javne nabave, okvirnih sporazuma ili ugovaranja ili energetske učinkovitosti. Za uspjeh ZeJN ključno je prepoznati kako što bolje iskoristiti postupke javne nabave.

9. Primjeri predmeta nabave od posebnog značaja za ozelenjivanje i mjerila

Primjera zelenih javnih nabava je mnogo, a ovdje će biti predstavljeni samo neki od njih.

Do sada je u Republici Hrvatskoj bilo više aktivnosti i projekata u svrhu „ozelenjivanja“ javne nabave te se ovdje navode kao primjeri dobre prakse koji mogu koristiti u provedbi NAP-a. Ciljevi ovog projekta su: podizanje kapaciteta u tijelima javne uprave za provedbu postupaka ZeJN, energetske učinkovitih i ekološki prihvatljivih roba, radova i usluga; izravna podrška pri uključivanju zelenih mjerila u DON; smanjenje emisije CO₂ provedbom ZeJN; primjena propisa EU koji se odnose na ZeJN, energetske označavanje, eko-dizajn, znak Energy star, čista vozila, energetske učinkovitost u zgradarstvu, itd.

Neki od primjera aktivnosti i projekata u svrhu „ozelenjivanja“ javne nabave:

- **Projekt zelene javne nabave „GPP 2020“ provodi UNDP u suradnji s brojnim partnerima obveznicima javne nabave.** Projekt je financiran

sredstvima EU kroz program Inteligentna energija Europe (2013. - 2016.). Ciljevi ovoga projekta su:

- podizanje kapaciteta u tijelima javne uprave za provedbu postupaka zelene javne nabave energetski učinkovitih i ekološki prihvatljivih roba, radova i usluga,
  - podizanje kapaciteta kod provoditelja edukativnih programa kako bi se omogućila integracija mjerila zelene javne nabave u redovitim programima osposobljavanja, promicanja znanja, prijenosa pristupa te inovativnih tehnologija i usluga između tijela koja provode javnu nabavu,
  - poboljšanje strukture podrške u sustavu javne nabave,
  - izravna podrška pri uključivanju zelenih mjerila u dokumentaciju za nadmetanje,
  - smanjenje emisije CO2 provedbom zelene javne nabave,
  - primjena propisa EU koji se odnose na javnu nabavu, energetska označavanje, eko-dizajn, znak Energy star, čista vozila i energetska učinkovitost u zgradarstvu.
- **Projekt „Novo lice Koprivnice“²** ima za svrhu stvoriti zelenu, energetska učinkovitu i prosperitetnu Koprivnicu s novom kulturom življenja. Ovaj projekt, s težištem na zelenu javnu nabavu, predstavljen je na radionici „Dobra praksa u zelenoj javnoj nabavi“ koja je održana 2013. godine u sklopu 11. Otvorenih dana europskih regija i gradova u Bruxellesu. U okviru projekta provedeni su određeni postupci zelene javne nabave za skupinu građevni proizvodi (npr. za Šparne hiže³, 2012. godine).
  - **Projekt Buy Smart+⁴** financiran sredstvima EU kroz program Inteligentna energija Europe ima za cilj jačanje sustava zelene nabave u 15 zemalja Europe te razmjena iskustava i znanja o pozitivnim učincima. Aktivnosti projekta usmjerene su na podizanje razine stručnosti svih dionika zelene nabave, koje uključuju: uspostavu korisničke službe za informiranje vezane uz sektor građevinarstva, rasvjete, nabavu vozila, kućanskih uređaja i uredske opreme (IT), pregled postojećeg zakonodavstva u zemljama partnerima projekta, radionice i savjeti o mogućnostima uvođenja zelene nabave, provedbu pilot projekta te vrednovanje uspješnosti i promociju rezultata projekta zelene nabave. U Republici Hrvatskoj su u okviru Buy Smart+ provedena tri pilot projekta zelene javne nabave za skupinu građevnih proizvoda (Energetska učinkovita javna rasvjeta u Kumrovcu, Nabava energetska učinkovite građevinske opreme u Kupincu i Primjena obnovljivih izvora energije u Zagorskim Selima).

² <http://koprivnica.hr/category/projekti-grada/aktualni-projekti/>

³ <http://apos-koprivnica.hr/objekti/sparna-hiza-p30/>

⁴ <http://www.buy-smart.info/croatian>

- Grad Zagreb je kao jedan od vodećih partnera na projektu **IEE Leadership for Energy Action and Planning (LEAP)**⁵ započeo s implementacijom tzv. Zelenog ureda u svim institucijama u njegovu vlasništvu i provedbom zelene javne nabave. Lokalna samouprava za održivost ICLEI je 2004. godine utemeljila kampanju za održivu javnu nabavu pod nazivom Procura+⁶. Svrha i cilj kampanje je pružiti priliku europskim javnim upravama da se obvežu provoditi održivu nabavu te osigurati alate koji će im pri tome pomoći. U sklopu kampanje ujedno je razvijen niz specifičnih alata za podršku, koji se kontinuirano revidiraju, a uključuju i mjerila za nabavu šest prioriternih grupa proizvoda koje su obrađene u Priručniku za isplativu održivu javnu nabavu kao i jasan provedbeni model - Procura + Miljokazi. Priručnik je dostupan na internetskoj adresi: <http://www.procuraplus.org/fileadmin/files/Manuals/CroatianManual/procuraprirucnik.pdf>

- Grad Zagreb je proveo i postupak javne nabave ekoloških vozila za vozni park Zagrebačkog holdinga d.o.o. podružnica Čistoća. U prvoj fazi je nabavljeno 47 novih vozila za sakupljanje otpada dok je od 1. srpnja 2011. godine omogućeno da sva vozila Čistoće koriste dizelsko gorivo s određenim udjelom biodizela.

- Projekt CIVITAS DYN@MO⁷ usmjeren je na razvoj najučinkovitijih mjera prometne održivosti na osnovi elektromobilnosti i planiranja održivog gradskog prometa, a odobren je u sklopu inicijative CIVITAS u ciklusu CIVITAS PLUS II. (2012. – 2015.). Projekt se provodi u četiri grada: Aachenu, Palmi de Mallorci, Gdynii i Koprivnici. Grad Koprivnica započeo je pripreme za uvođenje sustava zajedničkog korištenja električnih automobila, što je jedna od mjera projekta CIVITAS DYN@MO. U sustavu će biti šest električnih automobila te jedno hibridno i jedno plug-in hibridno vozilo. Automobilima će se za obavljanje svojih svakodnevnih poslovnih obveza služiti zaposlenici gradske uprave, gradskih poduzeća i ustanova kao i gradski dužnosnici.

10. Primjeri dobre prakse u RH

Naručitelj: Sveučilište u Zagrebu, Sveučilišni računski centar Srce

Predmet nabave: Napredni računalni, spremišni i mrežni resursi za potrebe projekta Hrvatski znanstveni i obrazovni oblak (HR-ZOO).

Opis mjerila zelene javne nabave: Naručitelj u sklopu nabave naprednih računalnih resursa visokih performansi (HPC) kao kriterij zelene javne nabave odredio energetske učinkovitost HPC sustava. Navedeni napredni računalni resursi moraju omogućiti zajamčenu vrijednosti visokih performansi za poslužitelje s

⁵ <http://ec.europa.eu/energy/intelligent/projects/en/partners/zagreb>

⁶ <http://www.procuraplus.org/hr/>

⁷ <http://www.civitas.eu/content/dynmo>

procesorskim resursima i poslužitelje s grafičkim procesorima gdje pritom troše veliku količinu električne energije, stoga je naručitelj kroz kriterij odabira ponude odlučio dodijeliti dodatne bodove ponudi koja će ostvariti što veću zajamčenu vrijednost visokih performansi (HPC) uz što manju potrošnju električne energije. U sklopu navedenog kriterija za odabir ponude, kroz definirane formule, naručitelj stavlja u omjer zajamčenu vrijednost visokih performansi (HPC) sa snagom svih električnih potrošača HPC sustava, gdje na taj način dobiva određenu vrijednost koju stavlja u omjer s ostalim vrijednostima drugih ponuda, gdje će maksimalan broj bodova dobiti ona ponuda koja ostvari najveću energetske učinkovitost, a da pritom ispuni sve tehničke zahtjeve u pogledu minimalnih tehničkih specifikacija naprednih računalnih resursa visokih performansi. Na navedeni način naručitelj kupuje sustav naprednih računalnih resursa visokih performansi (HPC) koji u potpunosti zadovoljava propisane minimalne tehničke specifikacije ostvarujući uštedu na potrošnji električne energije.

<https://eojn.nn.hr/SPIN/APPLICATION/IPN/DocumentManagement/DokumentPodaciFrm.aspx?id=4483804>

Naručitelj: Središnji državni ured za središnju javnu nabavu, Zagreb

Predmet nabave: Računala i računalna oprema

Opis mjerila zelene javne nabave: Kroz kriterij za odabir ponude naručitelj boduje kvalitetu temeljem podkriterija EPEAT certifikata (gold, silver, bronze) ili jednakovrijedno.

<https://eojn.nn.hr/SPIN/APPLICATION/IPN/DocumentManagement/DokumentPodaciFrm.aspx?id=3565379>

Naručitelj: Split parking d.o.o., Split

Predmet nabave: Električna vozila (po grupama)

Opis mjerila zelene javne nabave: Naručitelj je kao jedan od kriterija za odabir ponude bodovao energetske učinke – Potrošnja električne energije, sukladno Pravilniku o mjerilima koja se koriste u postupcima javne nabave vozila za cestovni prijevoz (NN br. 11/2014), čl. 23. st. 1. propisano je sljedeće: „Pri kupnji vozila iz članka 2. ovoga Pravilnika naručitelji su dužni uzimati u obzir energetske učinke i učinke po okoliš tijekom razdoblja eksploatacije vozila, koji uključuju slijedeća osnovna mjerila u pogledu svakog učinka, kako slijedi: (a) potrošnje energije, izraženu u l/km ili kWh/km ; (b) emisije ugljikova dioksida (CO₂), izražene u kg/km ; (c) emisije oksida dušika (NO_x), izražene u g/km ; (d) emisije nemetanskih ugljikovodika (NMHC), izražene u g/km ; (e) emisije čestica, izražene u g/km.

<https://eojn.nn.hr/SPIN/APPLICATION/IPN/DocumentManagement/DokumentPodaciFrm.aspx?id=2718326>

Naručitelj: Republika Hrvatska, Središnji državni ured za središnju javnu nabavu

Predmet nabave: Opskrba električnom energijom

Opis mjerila zelene javne nabave: Radi stimuliranja proizvodnje energije iz obnovljivih izvora kako bi ona postala konkurentnija energiji dobivenoj iz konvencionalnih izvora te poticanja izgradnje novih izvora obnovljive energije i postizanja održivog razvoja, Naručitelj je odredio da električna energija mora sadržavati minimalno 50% električne energije iz obnovljivih izvora.

<https://eojn.nn.hr/SPIN/APPLICATION/IPN/DocumentManagement/DokumentPodaciFrm.aspx?id=3094157>

Naručitelj: Dom za starije i nemoćne osobe Petrinja

Predmet nabave: Svježe meso i mesne prerađevine

Opis mjerila zelene javne nabave: Nefinancijski kriterij - ambalaža/pakiranje. Radi stimuliranja ekoloških kriterija naručitelj je dodatno bodovao ponude gospodarskih subjekta koji koriste ambalažu/pakiranje za predmet nabave a koja je izrađena od materijala koji su okolišu prihvatljivi i/ili od recikliranih materijala.

<https://eojn.nn.hr/SPIN/APPLICATION/IPN/DocumentManagement/DokumentPodaciFrm.aspx?id=1386757>

Naručitelj: Javna ustanova NP Plitvička jezera

Predmet nabave: KUPNJA JANJETINE I BUŠE

Opis mjerila zelene javne nabave: naručitelj je dodatno bodovao ponudu gospodarskog subjekta koji je spreman ponuditi predmet nabave Ispaša u ekstenzivnom uzgoju na području NATURA 2000 i u područjima koje graniče s NATUROM 2000.

<https://eojn.nn.hr/SPIN/APPLICATION/IPN/DocumentManagement/DokumentPodaciFrm.aspx?id=1967759>

Naručitelj: Sveučilište u Rijeci Studentski centar Rijeka

Predmet nabave: Sredstva za pranje i čišćenje

Opis mjerila zelene javne nabave: Naručitelj je dodatno bodovao ponudu gospodarskog subjekta koji potiču održivost ekosustava, smanjuju utjecaj proizvoda na okoliš, održivo postupaju prema okolišu.

<https://eojn.nn.hr/SPIN/APPLICATION/IPN/DocumentManagement/DokumentPodaciFrm.aspx?id=1585805>

Naručitelj: Istarski domovi zdravlja

Predmet nabave: Sredstva za čišćenje, sredstva za pranje rublja, pomagala i PVC galanterija

Opis mjerila zelene javne nabave: naručitelj je dodatno bodovao ponudu gospodarskog subjekta koji je spreman ponuditi ekološke prihvatljive proizvode koji imaju eko-oznaka na ambalaži ponuđenih proizvoda.

<https://eojn.nn.hr/SPIN/APPLICATION/IPN/DocumentManagement/DokumentPodaciFrm.aspx?id=1303140>

Naručitelj: Grad Zagreb

Predmet nabave: Uredski materijal

Opis mjerila zelene javne nabave: Naručitelj zahtjeva da ponuđeni fotokopirni papir potječe iz legitimnih i održivo dobivenih izvora, odnosno da je isti podrijetla iz održivo upravljanih šuma, uvažavajući pri tome ekološki prihvatljiva načela kao FSC certifikat Vijeća za nadzor šuma (Forest Stewardship Council), ili PEFC certifikat Programa za poticanje certifikacije šuma (Programme for the Endorsement of Forest Certification schemes), izdanog od akreditirane organizacije od strane FSC centrale ili PEFC centrale, naslovljenog na proizvođača papira koji se nudi.

<https://eojn.nn.hr/SPIN/APPLICATION/IPN/DocumentManagement/DokumentPodaciFrm.aspx?id=3947222>

Naručitelj: Grad Zagreb

Predmet nabave: Naftni derivati

Opis mjerila zelene javne nabave: izjave o sukladnosti izdane od dobavljača koje se izdaju na temelju izvještaja o ispitivanju tekućeg naftnog goriva obavljenog u akreditiranom laboratoriju prema zahtjevu norme HRN EN ISO/IEC 17025 ili jednakovrijedan za svaku vrstu tekućeg naftnog goriva koje gospodarski subjekt nudi. Ponuđena dizel goriva moraju biti kakvoće prema standardu EN 590 ili jednakovrijednom koji odgovara zahtjevima minimalno EURO V ili jednakovrijedna te da su benzinska goriva kakvoće prema standardu EN 228 ili jednakovrijednom koji odgovara zahtjevima minimalno EURO V ili jednakovrijedna.

<https://eojn.nn.hr/SPIN/APPLICATION/IPN/DocumentManagement/DokumentPodaciFrm.aspx?id=4035056>

Naručitelj: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Zagreb

Predmet nabave: Uredski materijal, toneri i tinte za pisače

Opis mjerila zelene javne nabave: Papir: U skladu sa smjernicama zelene javne nabave, Naručitelj traži održivo proizvedeni papir, a što Ponuditelj dokazuje pripadajućim certifikatima ili jednakovrijednim dokumentima. Papir za ispis i kopiranje mora biti izrađen od prirodnih vlakana, porijeklom iz održivo dobivenih izvora, odnosno iz održivo upravljanih šuma. Nuđeni papir ne smije sadržavati minimalno elementarni klor (ECF – Elementary Chlorine Free), odnosno postupak bijeljenja papira mora biti bez upotrebe elementarnog klora. Naručitelj prihvaća i nuđeni papir koji uopće ne sadrži klor (TCF – Total Chlorine Free).

Toneri i tinte: Za ponuđene artikle (tonere i tinte) se dostavlja dokumentacija proizvođača (Ispitno izvješće ili Izjava o kapacitetu ispisa ili sl.) koja sadrži

rezultate ispitivanja provedenog prema metodologiji za određivanje kapaciteta ispisa tonerskog spremnika za monokromatske elektrofotografske pisače i multi-funkcijske uređaje koji sadrže komponente za ispis, sukladno normi ISO 19752, odnosno dokumentacija proizvođača koja sadrži rezultate ispitivanja provedenog prema metodologiji određivanja kapaciteta ispisa tonerskog spremnika za pisače u boji i multi-funkcijske uređaje u boji koji sadrže komponente za ispis, sukladno normi ISO 19798, odnosno dokumentacija proizvođača (Ispitno izvješće ili Izjava o kapacitetu ispisa ili sl.) koja sadrži rezultate ispitivanja provedenog prema metodologiji za određivanje kapaciteta ispisa tintnog spremnika za tintne pisače u boji i multi-funkcijske uređaje u boji koji sadrže komponente za ispis, sukladno normi ISO 24711, a kojima se dokazuje da je kapacitet ispisa ponuđenih tonera i tinti jednak ili veći od kapaciteta ispisa traženih troškovnikom.

<https://eojn.nn.hr/SPIN/application/ipn/DocumentManagement/DokumentPodaciFrm.aspx?id=2378629>

Naručitelj: Agencija za lijekove i medicinske proizvode, Zagreb

Predmet nabave: električna energija

Opis mjerila zelene javne nabave: Naručitelj je kao drugi kriterij odabira ponude (pored cijene) odredio električnu energiju proizvedenu iz obnovljivih izvora, a ponude se boduju ovisno o ponuđenoj količini električne energije proizvedene iz obnovljivih izvora u postocima (%) u odnosu na procijenjenu ukupnu količinu električne energije iz Troškovnika za opskrbu električnom energijom za period od jedne godine. Udio isporučene električne energije proizvedene iz obnovljivih izvora od Troškovnikom procijenjen ukupne količine električne energije mora minimalno iznositi 50%.

<https://eojn.nn.hr/SPIN/APPLICATION/IPN/DocumentManagement/DokumentPodaciFrm.aspx?id=3693118>

Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja

Radnička cesta 80, 10000 Zagreb

Kontakti za dodatne informacije:

Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja

Radnička cesta 80, 10000 Zagreb

Telefon: 01/3717-111; 01/6106-111

Internetska stranica: <https://mingor.gov.hr/>

Više informacija o EU fondovima dostupno je na: www.strukturnifondovi.hr

Deloitte.

© 2021. Za informacije, molimo kontaktirajte Deloitte Hrvatska.

Deloitte se odnosi na Deloitte Touche Tohmatsu Limited, pravnu osobu osnovanu sukladno pravu Ujedinjenog Kraljevstva Velike Britanije i Sjeverne Irske (izvorno "UK private company limited by guarantee"), i mrežu njegovih članova, od kojih je svaki zaseban i samostalan pravni subjekt. Molimo posjetite www.deloitte.com/o-nama za detaljni opis pravne strukture Deloitte Touche Tohmatsu Limited i njegovih tvrtki članica.